



ORADEA-MARE (NAGYVÁRAD)
1 iulie st. v.
13 iulie st. n.

Ese în fiecare duminică.
Redacțiunea :
Strada principală 375 a.

Nr. 26.

A N U L XXVI.
1890.

Prețul pe un an 10 fl.
Pe $\frac{1}{2}$ de an 5 fl.; pe $\frac{1}{4}$
de an 2 fl. 70 cr.
Pentru România pe an 25 lei

Mișcări literare la Românii din Bucovina dela 1775 până în 1889.

(Urmare.)

Țotolindu-se agitările politice din 1848 și 1849, și căpătând Românii din Bucovina, prin rezoluția împăratăscă din 20 decembrie 1848, o catedră de limba și literatura română la fostul institut de studii filosofice, la ulteriorul gimnasiu superior din Cernăuți, ér consistoriul episcopesc primind în 23 februarie 1850 conducerea și priveghiarea școlilor poporale, se puseră cu toții pe lucru pentru compunerea cărților didactice românești spre întemeierea unei culturi naționale.

Catechetul dela școla normală din Cernăuți, *Stefan Tarnovietchi*, tipări aici în anul 1849 o carte de religie sub titlul: „Catehismul hristianesc cuprinător de învățatura drept-credincioșei biserice catolice a resăritului.”

Apoi parolul din Ceahor și asesorul consistorial onorar *Samuil Andrievici-Morariu*, actualul mitropolit, pētruns de dorul de a vedea și pe Români cultivându-se în graiul propriu național, parte traduse, parte compuse un șir de cărți didactice atât pentru școlile poporale, cât și cărți de religie pentru școlile secundare. Le înșirăm aici cronologice, spre a se vedea cât de neobosit a fost el. El a publicat: 1) *Elementar séu carte de cetire*. 2) *Aritmetică pentru școlile sătești*. 3) *Metodica calculăciunii în cap*. 4) *Metodica calculăciunii cu cifre*. 5) *Die Lautirmethode oder Anleitung zur Erlernung des ersten Unterrichtes mit Benutzung von 12 Wandtaffeln*. 6) *Liturgica care cuprinde scurta tălcuire a rēnduelelor liturgice după tipicul bisericeii drept-credincioșe a resăritului, Cernăuți, 1860*. 7) *Învățatura ortodocsă din religiunea creștinăscă a unei sante, catolice și apostolice bisericeii a resăritului, pentru clasele superioare ale gimnasiului, și anume: a) Învățatura dogmatică generală, Viena, 1862; b) Învățatura dogmatică specială, Viena, 1862; c, Învățatura morală, Viena, 1864*. 8) *Carte de cetire séu legendar românesc, a) pentru a patra clasă a școlilor poporene, Viena, 1862; b) pentru a treia clasă a școlilor poporene, Viena, 1868; c) pentru a doua clasă a școlilor poporene, Viena, 1869*. 9) *Catehis mic pentru tinerimea ortodocsă din întēia și a doua clasă a școlilor naționale din Bucovina, Viena, 1865*. 10) *Micul catechis carele cuprinde învățatura creștinăscă despre dogmele bisericeii drept-credincioșe a resăritului, pentru a treia clasă, Viena, 1865*. 11) *Istoria sfântă a testamentului vechiu și nou, pentru clasa a doua a școlilor poporene, Viena, 1865*. 12) *Istoria sfântă a testamentului vechiu și celui nou, cu aplicări din învățatura religiei a bisericeii drept-cre-*

dincioșe a resăritului, pentru a patra clasă a școlilor poporene, Viena, 1865. 13) *Cărticică de rugăciuni spre întrebuintare la școlile poporene, pentru tineretul bisericeii drept-credincioșe a resăritului, Viena, 1865*. 14) *Epistoliile și evangeliile pe toate duminicile și sērbătorile de peste an, cu deduceri și aplicări, pentru clasa a doua a școlilor poporene, Viena, 1865*.

Apoi spre a invioșă cuvēntul lui Dumnezeu în biserică, spre a rădică cultul dumnezeesc la o strălucire mai mare, și pre a-l aduce la uniformitate în toate bisericile din Bucovina, a mai publicat: 15) *Cuvēntări bisericești pe toate duminicile și sērbătorile de peste an, după tipicul evangeliilor și învățatura uneia, sfinte, sobornicești și apostolești bisericeii a resăritului, Cernăuți, 1860*. 16) *Psaltichia bisericească, aședată în note musicale, 1879*. 17) *Tipiconul bisericeii ortodocse orientale pentru rēnduele liturgice în toate zilele anului pascal bisericesc, compus și tocmit în mod sistematic sciințal și în acord cu marele tipicon universal, Cernăuți, 1883*. 18) *Mai multe epistole pastorale, ca cuvēntări bisericești, adresate cătră credincioși la diferite sērbători mari; și în fine 19) doue Apologii pentru apērarea bisericeii și a administrațiunii ei în contra unor atacuri îndreptate în contra ei. — Din acest șir lung de opuri se pōte cunoșce și aprețuī nu numai rarul zel pentru cultura religioșă morală a Românilor din Bucovina, dar și marele merit ce și l'a căștigat ca bărbat de litere.*

La cărți didactice pentru școlile poporale au mai lucrat dintre bărbații de înainte de 1848 încă *Teoctist Blajevici* și *Vasilie Ianovici*.

Teoctist Blajevici și-a prelucrat gramatica sa din 1844 și a tipărit-o în a doua edițiune în anul 1853. Indată după acesta inse, în anul 1855, dându-i altă formă și mai schimbându-o și corigându-o, a publicat-o din nou în Viena, inse nu sub numele de T. Blajevici, ci de *Teoctist Șoimul* sub titlul de: *Theoretisch-practische Taschen-grammatik zur leichten und schnellen Erlernung der romanischen (walachischen) Sprache. Mit einer Wörterammlung, Gesprächen, Sprichwörtern und Leseübungen, Wien, 1855*. Și această nouă prelucrare a avut o a doua edițiune în anul 1866 sub titlul de: *Theoctist Schoimuls kurzgefasste praktische Grammatik der romanischen (walachischen) Sprache. Mit einem praktischen Theile, enthaltend die im Umgange nothwendigsten Wörter, Gespräche, Sprichwörter, Briefe, Lese- und Übersetzungsübungen nebst einem Wörterverzeichnis. Zweite Auflage. Umgearbeitet und verbessert von R. Blagoe-*

vich, Wien — Hermannstadt, 1866. — Apoi în calitate sa de profesor la școala de cântăreți bisericești din Cernăuți a mai publicat: 1, Istoria vieții lui Isus Hristos, cu multe aplecăciuni folositoare pentru întrebuințarea candidaților de dascălie, Viena, 1865. 2, Istoria biblică a așezământului celui vechiu, spre folosul școlilor de dascălie, Viena, 1865, — și 3, Creștinăscă învățătură a năravurilor, seu moralul creștinăsc, spre întrebuințarea candidaților de dascălie, Viena, 1865. — În anul 1854 a mai publicat în Cernăuți două poezii: a) Preotesele vădane, b) Imnul vădanelor preotese din Bucovina, cu traducerea lor ritmică și în nemțește, sub titlul: »La praznuirea solenei desvăliri a chipului c. c. apostoleștei Majestății Sale pră luminatului împăratului nostru Franț Iosif I, care s'a afiorisit de preotesele vădane din Bucovina în 22 septembrie (4 octombrie 1854) la praznuirea și a numelui c. c. apost. Majestății Sale într-un pomnirea prēmīlostiv îngăduitei lor pensiuni. Cernăuți.

Vasilii Ianovici a contribuit mai puțin pentru înmulțirea cărților didactice, dar pentru aceea a lucrat mai mult pentru studiarea mai profundă a științelor teologice; a fost un adevărat bărbat de știință și un teolog deplin și temeinic. Ca cărți didactice a publicat: 1, Gramatica limbii românești, a) pentru clasa întâie și a doua a școlilor poporene, Viena, 1851, a doua edițiune, Viena, 1869; — b) pentru a treia clasă a școlilor poporene, Viena, 1851; — c) pentru a patra clasă a școlilor poporene, Viena, 1863. — 2, Grammatik der romanischen Sprache für Deutsche, Wien, 1855. — 3, Gramatică practică a limbii germane pentru a treia clasă; — er cărți teologice de valoare științifică, carile îi vor păstra pentru totdeauna un nume bun în literatura științifică teologică, a tipărit: 1, Istoric-literara tâlcuire a cărților noului testament, tomul I și II s. evanghelie dela Matei și sf. evanghelie dela Marcu, Cernăuți, 1856; — tomul III sf. evanghelie dela Luca, Cernăuți, 1858; — tomul IV sf. evanghelie dela Ioan, Cernăuți, 1859; — tomul V Faptele apostolilor. Cernăuți, 1861. — 2, Ermeneutica biblică generară, tipărită după mărtea autorului, Viena, 1868; și 3, Critică verbală, seu critica teestului cărților testamentului nou, tipărită tot după mărtea autorului, în Cernăuți, 1878, ambele prin îngrijirea nepotului seu, profesorului dela facultatea teologică, *Isidor de Onciul*.

Oricât de binecuvântată și de meritosă a fost activitatea culturală și literară a bărbatului numiți până aci, totuși nu putem a nu recunoșce, că lui *Aron Pumnul* (1818—1866) i se cuvine o deosebită și foarte mare însemnătate nu numai ca factor principal în mișcarea culturală inaugurată la 1848, dar și ca întemeietor al unei direcțiuni atât în cultivarea graiului românesc, cât și a scrierii lui. Pumnul are mare merit, că Românii din Bucovina se simțesc și lucră astăzi ca atari; el, prin o activitate conștiințioasă și neobosită de aproape șeptespredece ani ca primul profesor la întea catedră de limba și literatura românească din imperiul austriac, înființată la institutul de studii filosofice de atunci, la ulteriorul gimnasiu superior din Cernăuți, a știut deșteptă în învățării sei nu numai o iubire infocată către națiune, patrie și împărat, dar a-i și convinge și înduplecă să continue a luptă mai departe sub acel drapel, căruia însuși își devotase totă viața sa. Pumnul n'a fost activ numai cu cuvântul seu roditor, ci ne-a lăsat și câteva scrieri prețioase, mărturii de vederile și principiile lui. El a lucrat alături cu primul redactor *Timotei Cipariu* mai înteu la „Organul Luminării“ din Blaș, 1847—1848; apoi împreună cu frații Hurmuzachi la vestita „Bucovină“ din 1848—1850, în care a publicat, sub

semnătura sa, un meritos tratat despre »Neatârnea limbii românești în desvoltarea sa și în modul de a scrie.« — În neobosita sa luptă pentru introducerea literelor lătineșcei în scrisoarea graiului românesc, A. Pumnul mai publică, tot în anul 1850 în Cernăuți, o broșură anonimă sub titlul: »Convorbire între un tată și fiul lui asupra limbii și literelor românești.« — Luând parte pe tăcute, ca consultant, la publicarea cărților didactice pentru școlile populare întreprinse de *Samuil Andrievici-Morariu* și *Vasilie Ianovici*, Pumnul tipări în gramatica românească a acestui din urmă principiile sale de atunci despre »Binescriința limbii românești cu litere romane.« Apoi a publicat o carte de lectură pentru școlile secundare sub titlul de »Lepturar ruminesc« în patru tomuri, dar în șese volumuri, Viena, 1862—1865; — după acesta »Grammatik der romanischen Sprache für Mittelschulen, Wien, 1864, și apoi o „Privire răpede peste moșiile mănăstirești din carile s'a format mărtețul fond religionar al bisericii drept-credințioase răsăritene din Bucovina, Cernăuți, 1865.« — El ni-a lăsat mai multe manuscrise, mai toate nedepline, dintre carile s'au publicat după mărtea autorului de dr. I. G. Sbiera în opul: „Aron Pumnul, Voci asupra vieții și însemnătății lui, etc., Cernăuți, 1889.«

În colaborare cu A. Pumnul, inspectorul școlastic de pe atunci *Gustav Bozdech* a tradus românește opurile lui *Alois Pocorni*: Istoria naturală, a) a împărăției animalelor pentru c. r. gimnasie de jos austriace, Viena, 1861; — b) a împărăției plantelor pentru gimnasia și școlile reale de jos c. r. austriace, Viena, 1863; — c) a împărăției mineralelor pentru gimnasia și școlile reale de jos. Viena, 1869; această carte din urmă fu revădută și corectată de I. G. Sbiera.

Dela A. Pumnul încoce, prin învățării lui, activitatea literară prinse a lua proporțiuni de desvoltare tot din ce în ce mai mari, și dela înființarea universității *Francisco Iosefine* din Cernăuți în 1875, chiar într-un mod îmbucurător.

Printre bărbatii cari au publicat cărți didactice într-acest răstimp mai cităm pe catechetul dela gimnasiul din Suceva, *Constantin Andrievici-Morariu* (1835—1875), mai pe urmă profesor de teologie în Cernăuți. El a publicat 1, Mănuar pentru învățatura religioasă a bisericii drept-credințioase a răsăritului, compus spre folosul învățării clasei întâie gimnasiale, Viena, 1866. — 2, Mănuar pentru învățatura istoriei testamentului vechiu, compus spre folosul clasei a doua gimnasiale, Viena, 1866. — 3, Mănuar pentru învățatura istoriei vieții mântuitorului lumii Isus Hristos, pentru clasa a treia gimnasială, Viena, 1867.

După acest vrednic și meritos învățăcel al lui *Aron Pumnul*, au mai publicat cărți didactice:

I. G. Sbiera: 1, Carte de conversațiune românească și germanească, cuprindând diferite dialoguri și niște modele de epistole pentru usul călătorilor și al celor ce voese a învăță aceste limbi; cu o introducere gramaticală; Cernăuți, 1870. — 2, Dr. Fr. Mocnic: Măsurile și greutateile cele noue austriace, și calcularea cu ele, (traducere anonimă), Viena, 1874. — 3, Dr. Fr. Mocnic a) Inteaia, b) a doua, c) a treia, d) a patra carte de comput pentru școlile populare; Viena, 1874; e) a cincia carte de comput pentru școlile, Viena, 187?; traduceri; — s'au tipărit de atunci unele în mai multe edițiuni și fără de numele traducătorului lor.

Ioan Litviniuc: Caligrafie pentru școlile publice, Viena, 1873.

Crisant Matiasievici: Gramatica germană pentru usul școlilor populare, Viena, 1874; prelucrată de *I. G. Sbiera*.

Ion Drogl (1832—1886): Elementar pentru clasa

primă a școlilor populare; Viena, 1875, alte edițiuni în 1881 și 1883.

Mihai Calinescu: Rugăciuni culese și acomodate pentru jumimea drept-credincioasă de ambe secsele, Cernăuți, 1876.

Niculai Teremievici-Dubău: 1, Carte de citire seu lecturar româneșe pentru al II și al III an al școlilor populare, Viena, 1882; edițiunea a 2-a neschimbată, Viena, 1883, ediț. a 3-a 1884, ediț. a 4-a 1889. — 2, Gramatica elementară pentru anul al II al școlilor populare, Cernăuți, 1883, ediț. a 2-a 1884. — 3, Gramatică elementară pentru al III și al IV. an al școlilor populare, Cernăuți, 1885. — 3, Elementar românesc pentru școlile populare, Viena, 1884. — 4, În colaborare cu *D. Isopescul și Ilie Lută*: Carte de citire s. lecturar românesc pentru al IV. al V. și al VI. an al școlilor populare, Viena, 1887.

Samuil V. Isopescul: 1, Dr. Fr. Mocnic: Manual de aritmetică pentru gimnasia inferioară, partea I, Cernăuți, 1881. — 2, Elemente de geografie comparativă pentru clasele inferioare și mijlocie de gimnasia, școle reale și alte școle coordonate; cursul I. Descrierea globului terestru. Cernăuți, 1882. — 3, Manual de istorie universală pentru clasele inferioare de școle secundare; partea I. Istoria veche, Cernăuți, 1886. — 4, Manual de geografie pentru clasele inferioare și mijlocie de gimnasia și școle reale austriace. Cursul al II. Știința despre țeri, Cernăuți, 1887.

Stefan Ștefureac: Carte de citire: a) pentru întâia clasa gimnasială, tomul I., Sucéva, 1885; b) pentru clasa a doua gimnasială, tomul II, Sucéva, 1886; — c) pentru clasa a treia gimnasială, tomul III, Sucéva, 1890. — Aceste cărți înlocuiesc cu succes respectivele »Lepturare« de A. Pumnul.

Constantin Procopovici: Pocorni Alois Dr.: *Mineralogie ilustrată*, traducere, Sucéva, 1887.

Dr. Animpodist Dașchievici: Dr. Alois Pocorni: *Zoologie ilustrată*, prelucrată pentru clasele inferioare ale școlilor secundare, traducere, Cernăuți, fără an (1885)

Constantin Cosovici: Dr. Fr. Mocnic: *Învățământul geometric intuitiv pentru gimnasia inferioară*, a) partea I, pentru clasa I și II; b) partea II, pentru clasa III și IV . . . 2, Valentin: *Fisica*, Cernăuți, 1889.

Calistrat Coca: 1, *Istoria sântă a testamentului vechiu* pentru școlile secundare, clasa I, Cernăuți, 1889. — 2, *Istoria sântă a testamentului nou* pentru școlile secundare, clasa II, Cernăuți, 1889.

O inriurintă foarte binecuvântată asupra deștepării și inviosării activității intelectuale, precum și asupra mișcărilor literare a exercitat-o *Societatea pentru cultura și literatura română în Bucovina*. Creată de învățaceii lui A. Pumnul în 2 mai 1862, ea își propuse și a și căutat să fie pentru toți Românii din Bucovina un centru general și comun de întelnire și de consfătuire asupra tuturor cestiunilor culturale și literare, să devină un focar de lumină și un izvor necesat de viață și de însuflețire pentru adevăr și pentru tot ce este bun, frumos și nobil. Ea își crease și un organ literar al seu sub numele de »Fôia Societății« etc., care a și apărut prin cinci ani de zile, din ianuarie 1865 până în 31 decembrie 1869, dintru început sub direcțiunea dlui *Ambrosiu Dimitroviță* până la mórtea întemplată în iunie 1866, ér de aici înainte sub a lui *Ion G. Sbiera*. Patronată de bărbați ca Vasile Alecsandri, Alesandru și Georgiu Hurmuzachi, ea dădu multor tineri indemnul și ocaziunea de a-și cercă puterile sale intelectuale și a-și manifesta activitatea sa literară. Incetarea acestei foi fu deplănsă de toți amicii progresului național. »Societatea« mai cercă în anul 1881 de a eși la lumină cu un nou organ, cu »*Aurora Română*« redigiată de *I. I. Bum-*

bac, dar apărû numai prin trei ani de zile și încetă în anul 1884. De atunci încôce »Societatea« n'are nici un organ periodic, dară patronază și incurajază cât e cu putință mișcările literare, edând diverse scrieri, precum: 1, Prima adunare populară în cauza autonomiei bisericii drept-credincioșe din Bucovina, ținută în Cernăuți într'a 11/23 iunie 1870, (redigiată de *I. G. Sbiera*), Cernăuți, 1870. 2, Calendar, dintru înteu sub redacțiunea lui *M. Calinescu* pentru anii 1874 până 'n 1881, apoi sub a lui *I. I. Bumbac* dela 1882 până 'n 1883, și în fine sub a lui *Calistrat Coca* dela 1884 până 'n 1885. — Prelegeri publice ținute de membrii Societății, Cernăuți, 1884. — Bibliotecă pentru tinerimea română, broșura 1-6, Cernăuți, 1886-1887; — și altele.

(Incheierea va urmă.)

Dr. Ion al lui G. Sbiera.

Ț ă r a m e a .



Acolo unde-s nalți stejari
Și cât stejarii, nalți îmi cresc
Flăcăi cu pepturile tari,
Ce mórtea 'n față o privesc;

Acolo unde-s stânci și munți
Și ca și munții, nu clintesc
Voinicii cei cu peri cărunți
În dor de țără strămoșesc;

Acolo unde-i cer senin
Și ca seninul cer zimbesc
Femei, ce pórta l'al lor sîn
Copii ce pentru lupte cresc;

Acolo este țera mea
Și némul meu cel românesc!
Acolo eu să mor aș vré,
Acolo vreu eu să trăesc!

Acolo unde întelneșci,
Cât ține țera 'n lung și 'n lat,
Bêtrâne urme vitejești
Și osul celor ce-au luptat;

Și unde veși mii de mormane
Sub care-adânc s'au îngropat
Mulțime de oștiri dușmane,
Ce cu robia ne-au cercat;

Și unde dorul de moșie
În totdeuna drept a stat,
Și bărbătesca vitejie
A 'mpodobit ori-ce bărbat;

Acolo este țera mea
Și némul meu cel românesc!
Acolo eu să mor aș vré,
Acolo vreu eu să trăesc!

Ioan Nenițescu.

Cugetări.

Nimic nu este mare ce nu este bun și nimic nu este adevărat ce nu subsistă.

*

Sfaturile nu sânt de prisos nici odată.

*

Bogdan I séu Intemeerea Moldovei.

— Tragedie in versuri, in cinci acte. —

(Urmare.)

ACTUL V.

Aceeași sală prefăcută in ruine ce fumează încă.

Scena I.

Negrilă, (cu ochii sângerați, legat cu lanțuri de stêlpul de marmoră.)

Vai ! Zodie amară in care m'am născut !
Blăstēmuri vechi din nēmuri pe mine a cădūt . . .
Vulcanul cel mai grōznic mai tare foc nu are
Decăt acel ce 'n pieptu-mi me arde cu turbare . . .
Oh mōrte nemilōsă, n'auți tu când te chem ?
Te chem ! . . mai grabnic vino ! de tine nu me tem !
Căci decă tu in lume la mulți le dai fioruri
Și mulți fug de potiru-ți, când tu lor le dai zoruri, —
Eu, étă-me-s aice, te chem nerăbdător :
Iachég' ăst sânge negru din ochii-mi curgător !
Opreșce resuflarea-mi ce rupe aste fōle,
Opreșce-mi cugetarea ! . . și pe-al teu braț drag, mōle,
Braț, vecinic de uitare, atot-nesimțitor,
Me du din chinul lumii ! — ăst trai oșeritor
Cu fiecare clipă plătit-a vini prē grele,
Ce 'n viēța-mi făptuit-a nevrēnd mințile mele ;
Plăteșce și durerea ce mama mea născēnd,
Simțit-a pentru mine . . plăteșce, rēnd pe rēnd,
Ispită séu rīvnire, pornire neburnescă . . .
Plăteșce pân' și vina dintēia, strămoșescă !
— La ce-s eu bun acuma — un hoit ce 'nchid un duh !
Prin trupu-mi urlă mōrtea ca vēntul printre stuh ;
Și nu pot să pier totuș . . . Făptură ticălosă !
Călău al țerei tale, — ađi sōrta nemilōsă
Rēsplata îți trimete. Că de n'aș fi scăpat
Pe-ăst crud Zemir, păgānul, când gātul i-am udat
C'un pic de apă care din gura mōrții-l scōse,
Nu stăpāniā ađi țera-mi cu hōrdele fierōse ;
El nu-mi răpiā lumina și 'n lanț nu me strîngea
De ăst stêlp, ca pe-un căne . . . Deci, vina e a mea ! . .
— Dar, mult mai mult amarnic un chin cumplit me fură,

Când mintea-mi se avēntă spre Molda, ce indurā
Mai greu decăt durerea ce 'n pieptul meu clocesc :
Batjocorirea dēnsei, cu ce s'ase-nuesc ?

(Se aud ér vuete de arme ce sporesc necontentit.)

Și ce mai e ? . . un vuet surd curge in zēstimpēr . . .
In alte jertfe noue turbarea ei își stîmpēr !
Mai cad ființi sermane, nevinovate, — cad !
Din rēndurile vieței șiraguri mari se scad ! . .

Scena II.

Lima, Negrilă.

Lima, (alergând spre subpământă.)

Blăstēm ș'afurisenii pe capul teu să pice,
Cum pică 'n secerare prin lanuri mii de spice !
Tu, lup turbat de setea de aur și māriri,
Ce lumea mușci nāprasnic când cađi in nāluciri,
Ajuns-a deci la mine beția ta de sânge ?
Zemir ! . . Mai grabnic țesta-ți in patru se va frānge,
Decăt să pui tu ghiāra pe mine ! — Liftă rea !
Și 'n gaura de șerpe eu pot oricând scăpā.

(Vrē să se scobōre in subpământă, dar zārind
pe *Negrilă*, se opreșce.)
Ce vēd, *Negrilă* ?

Negrilă.

Cine-i ? . .

Lima.

Sunt Lima vrājitōrea . . .

Negrilă.

Tu !

Lima.

Eu *Negrilă* ęnsa-mi, și-mi caut ascunđētōrea,
Ce singur tu șciut-ai . . . Căci, vai ! silită sunt
Să fug ér de pe fața acestui strimt pământ.

Negrilă.

Dar cine și pe tine acum te prigoneșce ?

Lima.

Tot cela ce aicea pe tine te-urgiseșce,
Cel ce-ți răpi vederea — și 'n lanțuri te-a legat, —
Zemir cel crud, ce-acuma mai mult de sânge-i bēt,
Când vede dinainte-i iubita-i rōbā mōrtā.

Negrilă.

E mōrtā, mōrtā Molda ! . . Oh ! mult pizmașā sōrtā !

Lima.

E mōrtā ! — Când emiril la nuntă s'a pornit,
Ea, rōba, ca un șerpe din brațu-i s'a smuncit
Și de pe puntea 'ngustă se asvirli de-odată
In riu, unde in clipă fu dēnsa cufundată . . .
Oștenii toți de-a valma se aruncară 'n not, —
Și, când din apă dēnșii, cu mare greu, o scot,
Pe fața-i adormită al mōrței rece zimbet
Se zugrāvise . . . Atunce, Zemir, c'un strașnic strîmbet,
In brațe o cuprinde, și catā-a 'nsufleți
Ăst leș din care viēta cu tot se istovi . . .
— Cercând zādarnic dēnsul de-ai scōte vr'o suflare,
O furie neburnā-l apucā, — dar mai mare
Decăt oricând in viēța-i . . . și neburnia lui
L'impinge să sugrume ființa orișicui ;
Omōrā lār' cruțare ostași, bētrāni, copile . . .

Negrilă.

Vai ! suflete-amārite, și mult amare đile !
Ci vie mai ingrabā, lovescā și 'n ăst piept ; —
Ca dulce indurare eu mōrtea mi-o aștept ! . .
Mai spune inse Limo, — in trista ast' cetate,
Ce-s vaetele-aceste ce-auđul își strābate ? . .

Lima.

E tot urmarea luptei ; tatarii 'nfurīați
Aleg, cu hanu 'n frunte, ca tigri înfocați,
Căutānd ei pe romānii ce au pornit bātaia ;
Și 'n pasul lor duc mōrtea, urgia și vāpaia . . .

Negrilă.

Dar đi-mi : Bogdan trāeșce ? respunde-mi decā șcii ;
Din oștea lui vitēzā mai sunt vre unii vii ?

Lima.

Bogdan ? . . șciu eu ! . .

Negrilă.

Ci spune, ce s'a făcut, și unde ?
O Limo ! adevērul, te rog, nu mi-l ascunde.

Lima.

Fugind vēđut-am unii, și ęnsuși chiar Bogdan,
Rānit, abiā scăpat-a din focul cel avan ;
Dar unde-acum să fie eu n'o șciu, n'o pot spune ;
De-o mai trāi el ăncā, e negreșit minune !

Negrilă.

Pēcatul urmāreșce deci nēmul cel romān !
Ursita-i e să pērā sub jugul greu pāgān . . .

Ş-un Domn ca dânsul, tinăr, — ca dânsul plin de viaţă,
Un sóre de nădejde, apune ađi in ceta!
— Deci, nu mai plâng durerea-mi ori ochii ce mi-au

scos —

Plâng sórta țerei mele, mormentu-i fioros!
Cum nu perii eu ore in astă subpământă,
Făr' să mai simt ăr trupu-mi in ghiara lui cea cruntă,
Prinđendu-me tatarii când eu fugiam cu ea,
De ce n'au scos din mine atunci inima mea ?

Lima.

Nu piero o făptură atunci când ea voeşce,
Şi mórtea greu s'abate la cel ce o doreşce;
Zemir chiar, de-o săgéta nu de mult fu lovit
Ş-aicea jos, ca »trunchiul« căđu el ameţit; —
Dar, la auđul vestei că róba i s'aduce,
Redobândi puterea-i, se ridică, şi-atunce

Negrilă.

El! Cum se póte!

Lima.

Oştire numerosă de-a lui, ét-o, străbate
Pe pórtă, peste ziduri . . .

Negrilă, (cu bucurie.)

O Dómné!

Lima.

Ér se lupt!

In sânge cald de ómeni ér fiarele se 'nfrupt! . .

Negrilă.

De poți, deslégă-mi trupul, s'alerg, să cad odată
Cu cei ce resbunarea ruşinei lor o cată;
Să fiu sdrobot in calte odată cu-al meu ném . . .



O INMORMENTARE ROMÂNESCĂ.

Pornind naintea vóstră . . .

Negrilă.

Taci! nu-mi mai aminti

Priveliştea din urmă . . .

(Vueté mai puternice s'aud.)

Lima.

Ér! . . Óre ce-o mai fi ?

(Privind in fund.)

Vai! . .

Negrilă.

Ce e ?

Lima.

Étă colo! Bogdan . . .

Lima.

S'ascult eu rugăciunea-ți acum puțină n'am;
Să fug silită-s eră, că, dec'aş fi găsită,
De-a lui Zemir urgie in clipă-aş fi sdrobotită.
Nebun, el, adineauri cu gróză m'alungá,
Strigând că mórtea róbei e numai vina mea.
— Aud venind mulțime! . . In ast' ascunđetóre
M'afund, ca să scap sigur de-o grabnică perđare.
(Intră in subpământă, trăgénd pétra după ea.)

Scena III.

Negrilă, doi tatarii (trecénd scena repede.)

Un tatar.

Vai noue! pretotindeni tot mórte şi tot foc!

Altul.

Urgia ne gonește mereu din loc în loc!..

(Es.)

Scena IV.

Negrilă, doi oșteni români (urmând pe tatarii.)

Un român.

Ci etă-i! după dênșii!...

Altul.

Mai stați voi crude fiare!..

Cel dintâi.

De mâna mea păgânii peri-vor fără iertare!

(Es.)

Scena V.

Negrilă, Ursan, urmat de mai mulți oșteni români.

Ursan.

Copii, tot înainte! pe-al vostru Domn căutați;
Cu pavăze de piepturi pe dênșul l'apêrați!
Pe dușmani spulberați-i ca spuza dint'ro vatră, —
(Goniți-i toți de-aicea, — și pētră peste pētră
Din tōtă-a lor cetate de-acum să nu remăe!

(Vedând pe Negrilă.)

O Dōmne! ce-i acēsta? — Ești om?...

Negrilă.

Om, nu! vai mie!
Sunt hoit ce îndură încă crușimea de păgân...

Ursan.

De ce nēm ești și cine?

Negrilă.

De nēm eu sunt român;
Negrilă-i al meu nume.

Ursan.

Ajuns-ai tu aicea?
Negrilă! dar cum ôre

Negrilă.

Dureri sfâșietóre
Îmi împiedică și graiul...

Ursan.

Noi te creșurăm mort
Decând perdut-am țera...

Negrilă.

De-atunci, eu mórtea port
În sulletu-mi nemernic!

Ursan.

Dar fața ta-i brăzdată
De sânge roș, — și ochii-ți...

Negrilă.

Vederea-mi fu luată
De-acest Zemir... la care în viēța-mi am șerbit...
— Ah!.. milă să ve fie de chinul meu cumplit!
Și trupul deslegați-mi din aste lanțuri grele,
Ce strâng și sfârm ca cleșcii vechile ôse-a mele.

Ursan, (câtră oșteni.)

Din lanțuri deslegați-l.

(Îl deslégă.)

Negrilă.

Ve mulțumesc, copii!

Dar spuneți: Domnul vostru mai este printre vii?

Ursan.

În luptă-l rătăcirăm, dar negreșit trăeșce;
Un Domn voinic ca dênșul cu greu se nimiceșce!
A fost invins 'nainte când nu avea cu el
Oșteni, decât un număr cu totul mititel;
Eu inse, ce fusesem trimes să dau de șcire
Lui Dragoș, al seu tată, ca să-i trimetă-oștire, —
Găsii în a mea cale mari cete de români,
Ce-mi arătară dorul să lupte cu-aști păgâni;
Îi strânsei rōtă 'n giuru-mi și-i numărăi: o mie!
Șciind că mia asta e 'n stare piept să ție
La toți dușmanii carii ni s'ar împotrivi,
Pornirăm spre cetate în gōnă. — Deodată
Bogdan în drum ne ese, cu cēta-i sfărîmată;
Atunci, ne-unim cu dênșul... Cu dênșu 'n cap pornim
Napoi spre ast' cetate și locul renoim!
Vêlvōrea luptei ét-o!.. Din ce în ce sporeșce;
Urgia mōrței crunte ca și un leu mugeșce!

(Alergând în fund.)

Dar ia!.. Bogdan e colo!.. tot luptă!..

Negrilă.

Că nu pot
Să fac un pas 'nainte... să-mi vêrs sângele tot...

Ursan (câtră oșteni.)

Copii, întindeți arcul ș-ochiți cu mare sēmă
Pe cei ce lupt cu vodă — și trageți fără de tēma!

(Arcașii trag cu arcurile.)

Așă! țintit-ați bine!.. priviți-i pe cei doi
Că 'n țernă zac, și sânge din ei ese puhoi!..
Mai trageți și în alții!

(Arcașii mai trag cu arcul.)

Negrilă.

Cerescă îndurare!
O tată-atot-puternic! din dîlele amare
A fraților ce traiul în foc primejduesc,
Scurteză și le-arată cel har dumneșcesc!
Êr robului ce-ți chemă mărînimōsa milă
Scurteză-i firul viēței, — cea vecînică de silă!..

Ursan.

Se 'nelēștă reu bătaia!.. tatarii au năvălit
Spre-al nostru Domn, ce luptă c'un număr întreit...
La el copii, în gōnă! La el cu toți!

(Alergă afară.)

Scena VI.

Negrilă.

Vai! êră

Remân aicea singur; la furia barbară
Din nou supus, și, pōte, mai crud și mai turbat!
(Pipăind ajunge lângă pāretele din drēpta; aco-
lea puterile-i slăbesc cu totul; el pică, trāgēn-
du-și cu greu resulfarea.)

Vêd... āngeru 'ndurării... cu paloș infocat...
Venit-ai... tocmai... vreme... Al teu sînt...
ia-me... etă...

(Mōre.)

(Finele va urmă)

N. A. Bogdan.

Istoria districtelor românești în Bănatul timișan.

VIII.

(Urmare.)



II. Districtul Meediei. Din acte regale și din privilegiul lui Ladislau V reg. Ung. se poate vedea, că Meedia a fost unul din districte române bănățene. La 1402 era Ban unul cu numele Filip, și castelan era George Găman. Sigismund la 1428 a ținut dietă aci, unde a pus în regulă afaceri de domenii și a consultat în cauze de apărare cu universitatea nobililor și a voievozilor¹ contra năvălilor turcești. La 1439 Albert reg. Ung. demandă capitulului din Arad, ca să introducă în posesiune pe Mihai Ciornea și anume în averea: Iordanița Poprad, Topleț, Belabuc, cari se țin de distr. Meediei.

La 1563 distr. Caransebeșului cere în dieta din Turda, ca și acest district să fie absolvat de dajde, pentru că distr. Meediei nu mai voește a suporta acestea datorinți; așa dară și nobilii din distr. Caransebeșului să fie scutiți din motive, că și ei fac serviții de apărare contra turcilor. La care cerere dieta turdană ordonă, ca ambele districte să suporte și să concurgă la sarcinile statului, și să fie cu ascultare cătră banul, apelând în cauze de justiție la forul lui competent. Contra dușmanului de o potrivă să poarte arma. La 1589 în dieta din Aiud încă se amintește distr. Meediei, unde asecuranța personală nu era cam laudabilă. Din care pricină acesta dietă dispune, ca crainicii și voievozii să facă dese circulațiuni cu miliția teritorială, de a stărpi cu deseversire brigantagiul.

La 1443 Vladislav reg. Ung. lui Mihai Ciornea proprietar în distr. Mehadiei, care spesase 5000 galbeni intru apărarea cetăților Severin, Meedia, Orșova, și-a donat Răcașul și Zegojeni. Ciorneșcii au fost o familie din cele mai fruntașe, care pururea a aderat cu multă rivnă pentru interesele Bănatului și ca români și proprietari au sacrificat averi și chiar viață. Am fost arătat, că Mihai Ciornea în o bătălie cu turcii a ramas captiv, din care captivitate numai cu condițiunea cea s'a liberat, că a dat pe propriul seu fiu Nicolae în mâna turcilor, pe care îl torturară până ce și muri de casnele păgâne. Mihai Ciornea și frațele lui Vasilie au fost în mai multe rânduri Bani ai Severinului. Și putem mărturisii, că sub stăpânirea lor s'au deseversit cele mai frumoșe fapte patriotice, și districtele române erau la culmea dezvoltării militare sub conducerea Ciorneșcilor și a castelanului Petru Gaman.

La 1614, sultanul Achmed ocupă părțile Meediei și deseversesce o pradă de care numai suflarea turcească a fost capabilă. Această ocupațiune a durat până la 1631 și putem dice: că sub această stăpânire păgână, pără și nem de român necăjit nu a ramas. Ne putem imagina, că la ce a devenit autonomia Bănatului și în ce stare poporațiunea română din districte?

Comunitățile aparținătoare de distr. Meediei: Media, Bolvanița, Belibuc, Poljetin, Bocosnița, Gladnic, Cebneac, Ciornea, Cerova, Domasnia, Felsandu, Orariu, Gradiștea, Valea-lungă, Hidek, Glob, Halandiu, Iordanița, Calva, Crivița, Criva, Crușotin, Calvița, Craloposvița, Jabalena, Lucavița, Moznic, Pirhova, Hugova, Plugovița, Precop, Poretia, Pecenesca, Pleșiva, Papad, Podmelnic, Perniș, Preșinț, Patac, Salin, Strimba, Tamsel, Fapolța, Resboinic, Marcusești, Urbăceni, Valaleț, Valeabolnavița, Valeapolia, Verendin, Zagujeni predați.

¹ Această dietă, precum se constată din actul în origine din archiva Alba-Iulia, s'a ținut în 1428 quinquagesima octavo die festi omnium sanctorum 28 decbre. Pesty Frigyes.

III. Districtul Lugoșului. Tot din privilegiile și actele regale ale regilor maghiari aflăm, că districtul Lugoșului era un district român, care din adânci vremuri mai până în veclul XVI și-a păstrat și exerciat drepturile și propria autonomie. Acest district provădut și cu o cetățue pe malul stâng al Timișului, a avut o activitate de valoare istorică; respective avusese menirea a concurge cu celelalte districte, la apărarea Bănatului. Se constată, că distr. Lugoșului dădea un contingent de militari, cari în ori ce acțiuni și atacuri contra turcilor, deseversiau laude și falănemului.

Așa regele Vladislav, la 14 iulie 1442, demandă capitulului din Arad, ca (pro fidelium servitiorum meritis Valachorum et Kineziorum districtus Lugos) pe nobilii și kinezii din distr. Lugoș, Nicolae Gamza, Mihai Turcu și pe Mihai Corneti, pentru meritele lor militare câștigate pe câmpul de rebel contra turcilor, să-i introducă în proprietățile donatelor în Birza, Ohaba sârbescă și Ohabața, cari comunități se țin de distr. Lugoșului, și erau date lui Ioan Corvinul, care pe acelea vremuri fusese voivod în Ardeal și în distr. Severinului.

Lugoșul mai mult ca castru, castel, arx. se vede că a desfășurat activitatea sa. La 1529 întimpinăm pe Petru Tincovan de castelanus castru Lugos. La 1597 pe Ioan Sepsi de provisor castru Lugos. La 1591 pe Ion Babi vice castelan arcis Lugos. La 1658 pe Tamas Rapsa provisor arcis; și tot în anul 1658 pe Ladislau Floca de capitaneus arcis Lugos.

E de valoare a cunoșce acelea relațiuni de alianță ce a sustat între distr. Lugoșului și distr. Caransebeș la 1552. Stefan Loșonți scrie regelui Maximilian din Passau, consiliându-l, ca să nu destacă legăturile de alianță dintre Lugoș și Caransebeș, ci drepturile și privilegiile acestor orașe să le respecte, că alcum tot ținutul va fi pus în perire.¹

Cumcă Lugoșul cu cetățuia lui a dus o viață militară, se constată cu posivitate și din acea îpregiurare, că a stat în orecare coatingera cu fortăreța din Jidovin. Din o scrisore a castelanilor din Jidovin se vedeșce acesta presupunere, (Castelani Castru Sidovin) și anume, că Iacob Macieași, Ion More, și Vasa la 1470 în a treia di de Rusalii, ei și cu toți nobilii din distr. Lugoșului (în sede nostra Judiciaria una cum nobilibus comprovincialibus Judiciaria Lugos) adunați fiind în congregația judiciară, au debiberat asupra cestiunei de posesiune a nobililor. Iacob Marga și Sandu Sysman.

La 1609, Nicolae Toișa crainicul (suprefect) distr. Lugoș, cu senatorii orașului Lugoș, dimpreună cu totă universitatea nobililor, a Valachilor și a Kinezilor, — protesteză, că Gabriel Batory voivodul Ardealului a donat orașul Lugoșului lui Grigoriu Nemety consilierului seu, — în contra drepturilor preconisate de regii Ungariei.

La 1551 deputații districtului Lugoș în dieta din Aiud, acusară pe Petru Petrovici comitele suprem din Timișoara, că acesta în mod turcesc, în părțile acelea, ucide, jefuesce, pradă, ocupă domenii și comite nenumărate injurii cu locuitorii Bănatului. La care căință Isabela dispune cercetare contra lui Petru Petrovici și face ca pradăciunile să înceteze. Din care se constată, că districtele luau parte și la dietele țerei unde li se regulau afaceri de importanță.

Comunitățile cari au aparținut la distr. Lugoșului sunt: Agreș (prediu), Biniș, Campeni (prediu), Ohaba-sârbescă, Dragotenești (prediu), Gedetelek, Hezeriș, Coștei, Ohabața, Cuboești. Kuldofalâu, Olosag, Govajdia, Tince (prediu), Topșa.²

(Va urmă.)

V. Grozescu.

¹ Scrisoarea lui St. Loșonți se află în arch. secretă în Viena.

² Pesty F. Sz'reny Bânság.





Om cu noroc.

Amicul meu, domnul Manolache Guvidi, este o persoană cunoscută în societatea noastră; e un om cu o avere însemnată, câștigată printr-o muncă onorabilă; e un om serios, un bun soț și un bun tată de familie. Cu atâtea calități trebuie să reușească în lupta pentru viață: invidioșii, cu toate clevetirile lor, n'au putut nimic în contră-i.

Odată, în vremea primei sale căsnicii, el avea o mare întreprindere publică, — aceea a fost începutul prosperității lui, deoarece din câștigul acelei afaceri a eșit chiagul averii frumoase de care se bucură astăzi. Invidioșii intriganți căutară să-l sape, și după o campanie inversunată prin grai și prin presă, reușiră să producă în cercurile înalte un curent foarte defavorabil amicului Manolache.

Alergături, protestări, plângeri fură zădarnice din parte-i. Atunci, ca să nu se dea bătut și totuși să nu mai meargă fără folos la locurile oficiale, unde fusese bruscat și amenințat cu resilierea contractului și cu proces ruinator, el trimise pe nevastă-sa să parlez cu un personaj de mare influență, care făcând îl ajutase la nevoie, arătându-i multă bunăvoință.

Domnul Guvidi se cunoștea pe sine; el știa că, cu caracterul său »neincovăiat și mândru«, n'ar fi putut conduce așa de bine ca soția sa această dăruire delicată. Dăma Guvidi, de și foarte tineră, sub înfățișarea și manierile ei copilăroase, ascundea mai mult tact diplomatic. În adevăr, Manolache socotise cuminte: ceace omul »tare și aspru«, cum se știe el, ar fi putut compromite, femeia slabă cu blândețe a scos-o la un fericit capăt.

Gurile reu-voitoare au trebuit în sfârșit să tacă ostentiv; er amicul nostru, luat în deaprobe de tot sub puternica protecție a înaltului personaj de care am vorbit, și-a putut urmări înainte treburile și realiza câștigul însemnat pe care-l merită munca lui inteligentă și neobosită.

Și nu numai atâtea: dela această impregiurare s'a stabilit între familia Guvidi și protectorul său o prietenie din cele mai călduroase, care a plutit într'un senin neîntrerupt atâtea ani — până când mărtea crudă a răpit în flăcări vârștii pe dăma Guvidi.

Sărmana femeie! așa de tineră! așa de frumoasă și atât de iubită! Cine-ș putea inchipui! Și ce gol a lăsat ea în urmă-i!

»Ireparabilă pierdere pentru cei ce rămân etern neconsolați.«

Acestea sânt cuvintele negre și pline de durere ce le-am citit cu toții pe panglica lată a celei mai frumoase corone de violete de Parma, când am urmat tristul convoi. Er pe coróna depusă de jalnicul soț eră o vorbă mai scurtă și mai sfâșietóre:

„Memorie eternă. Guvidi desolat.“

Mult a trecut de-atunci și timpul, ca mai totdeauna, a alinat »eterna« durere, umplând încet-încet cu uitare golul ce-l lăsase în urmă-i încântătoare pierdută.

Când golul a fost cu deseversire umplut, amicul nostru Manolache s'a însurat a doua oră.

Om cu noroc!

Aceasta, soția a doua, este tot așa de tineră și de frumoasă cum eră odinioară reposata; er cât despre tactul diplomatic, atât de necesar când are cineva daraveri mari și multiple, putem spune că o întrece.

Și de aceea afacerile casei Guvide și Comp. cresc mereu și merg din ce în ce mai bine: succesul este robul amicului nostru; norocul umblă după omul acesta ca un câine ascultător și credincios.

Me gândiam tocmai ce roman bogat s'ar pute face din studiul vieții acestui tip de om fericit, pe care îl cunoșcem toți așa de mult în societatea noastră, când etă că primește prin poșta următoarele:

»Domnul și dăma M. Guvidi au onorea a vă ruga să preteceți ziua de duminică la moșia lor Móra-de-Pétră.

»Adunare restrinsă de intimi.

»Ținuta absolut fără pretenție: *où il y a de la gêne, il n'y a pas de plaisir.*

Nota. — La gară ve așteptă trăsura.

Le style c'est la femme... Grațioasă dăma Guvidi! îi cunoșc scriptura și dictonul favorit pe care îl spune așa de des și cu o atât de fărmețóre clipire de ochi!

Móra-de-Pétră ca moșie, e o moșie mică; da, dar ce rai mic!

E aședată la o distanță de douăzeci de minute dela gara * *. Un parc mareț și un *cottage* englezesc, cum se găsece rar la noi.

Cu cât socotiți că a cumpărat moșia asta? — N'o să credeți, căci în adevăr eu însuși n'aș crede, decă n'aș ști-o pozitiv. Cu cât? .. Cu o păreche de cai roibi... atât! Frumoși cai, ce e drept; dar er așa de minunați nu, și nu măcar foarte tineri.

Să capeți o moșie, care face douze sute cincideci de mii de lei ca o para, pe o păreche de cai, cari mult-mult să facă trei mii, trei mii cincisute! .. Dar aci a lucrat un alt factor, mult mai puternic de cât interesul, — pasiunea.

Proprietarul fost al Mării-de-Pétră eră mult-cunoscutul N... distinsul *sportsman*, un flăcău destul de copt, putred de bogat, și care, cum îl șcim toți are o pasiune din cale afară neînfrănată pentru cai. A vădut odată la șosea pe dăma Guvidi cu roibii, — îi mână singură, — în cine știe ce dispoziții de spirit se află omul — se dice că jucase totă noptea trecută la Jockey și pierduse mult — și de atunci n'a mai avut pace nici somn.

Astea le povestește însuș amicul nostru comun Guvidi.

Caii aceia au devenit pentru N... o marotă o idee fiesă, o hola, cum vreți s'o numiți. Ce n'a făcut ca să-i capete? I-a urmărit pretotindeni; a legat cea mai strinsă prietenie cu Guvidi, a stăruit. s'a rugat, s'a umilit... de giaba. De și bărbatul stăruise să-i facă halțul amicului, nevasta nu voiă cu nici un preț.

— Nu fac tērgul pe bani! a đis ea odată cu hotărîre.

— Atunci, pe ce? a întrebat N... cu tonul omului gata la tôte.

— Pe... N'o să vrei...

— Orce!

— Pe Móra-de-Pétră, — a respuns femeia, care eră acuma par că mai frumoasă ca totdeauna.

— Ei! pré esagerat! a intrerupt Manolache, amestecându-se și el în vorbă din fundul salonului, unde-ș cetia gazeta.

— Ce te amesteci dumneata în tocmela noastră? nu te priveșce! i-a obiectat dăma încruntându-se ca un copil resfătat.

Domnul Guvidi dete din umeri și-ș urmă înainte cetirea.

— Îți place mult? .. mult? a întrebat N...

— Mai mult de sigur decât îți plac dumitale... caii mei, a đis ea zimbînd cu un fel de reutate sceptică.

— Asta este peste putință! a răspuns N... incet și inecat, și ochii lui, care văduseră multe, ațintiți în ochii femeii tinere, scripă într'un chip forțe ciudat.

— Nu creș până nu mi-i dovede-o! — dișe ea și mai incet, accentuându-ș mai bine zimbetul reu-tăcios.

Tergul s'a făcut, că nici nu se putea altfel — altfel nu căpeta N... ceeace doria cu o atât de adancă pasiune... Roibii au fost ai lui.

Și astfel, de vre-o șese ani acuma Móra-de-Pétra este proprietatea Guviđilor.

Am ascultat de gentila invitație și nu mi-a părut reu. E in adevăr un loc incântător, și am petrecut in sinul acestei familii model cum nu se pôte mai bine.

Dar nu eră o petrecere ordinară: se rupea turta Luisichii — copilă unică implinia cinci ani.

Amicul N... nașul fetii, a făcut o frumósă surprisă gazdelor și óspeților: a adus din Bucureșci mușica roșiorilor.

Ospetul a fost strălucit și balul pe ierbă verde forțe animat și vesel.

A doua-đi luni, având fiecare dintre invitați afaceri de dimineta, am trebuit toți să luăm trenul care trecea la 12 nóptea.

Lună plină, o vreme dulce și limpede de septembrie, dece trăsuri mergend la pas și banda roșiorilor cãntând un marș triumfal in frunte: de neuitat.

Familia Guvidi cu nașul ne-a condus până la gară.

Ne-am suit in vagon cu toții, după ce am mulțumit gazdelor și in deosebi dómnei, care făcuse onorurile cu grația ei obicinuită, etc...

N... care n'avea ca noi trebă, a rēmas la Móra-de-Pétra. Guvidi, așteptat pentru a doua đi negreșit in orașul P... unde-l chemau niște afaceri urgente, a remas in gară s'apuce trenul ce venia din Bucureșci și cu care noi ne incruciam la intēia stație.

Se ințelege că in tren n'am vorbit toți decăt despre petrecerea de cu diuă și am fost unanimi in a fericii, cu mai multă séu mai puțină invidie, pe amicul Manolache de cât noroc a avut și are.

Dómna Z... una dintre invitate, o veduă respectabilă, care șcie tóte câte se petrec in societatea noastră, și chiar mai multe, ne-a afirmat pe drum — »contând, se ințelege, pe discreția noastră« — că N... cum e cam bolnăvicios, și-a făcut testamentul, și că lasă aprópe tótă averea sa copilei lui Manolache, pe care o iubeșce la nebunie.

Și toți, fireșce, am trebuit să đicem érăș:

„Mare noroc pe Guvidi!“

I. L. Caragiale.

O inmormentare romănescă.

— Veđi ilustrațunea din nr. acesta. —

Poporul român ofere poetilor, pictorilor, tuturor artiștilor și invetaților sujete forțe prețioșe.

Pân' acuma dóra tocmai pictorii s'au servit mai puțin de acele sujete, parte pentru că nu pré avem pictori, parte pentru că ei nu cunoșc vieța poporului.

Ilustrațunea din nr. acesta infătoșeză un tablou din vieța poporului, o inmormentare. Pictorul, dl Alexandru Bihari, a schițat tabloul seu înainte cu trei ani in comitatul Biharea, comuna Budurésa, unde tocmai a petrecut. Gruparea, cât și singuraticile figuri, sânt făcute intocmai după natură; de aceea to-

tul e caracteristic și original. Artistul ș-a lucrat sujetul cu multă artă, gust și pricepere.

Tabloul acesta se află in galeria de tablouri a pictorilor și sculptorilor din Ungaria, Budapesta Calea Andrássy nr. 69; dar a fost espus lunile trecute și la Brașov și 'n Oradea-mare, unde a atras atențunea tuturor și 'n deosebi a romănilor.

Usăm de ocașiunea acesta, spre a-l presintă in copie și cetitorilor noștri.

Literatură și arte.

Șolri literare și artistice. Dl V. A. Urechia a dăruit liceului din Galați biblioteca sa, din care a și trimis 14 lăđi, in curend va trimite restul și va arangia ensuș biblioteca in localul liceului. — *Statua lui Asachi* se va aședă in Iași in locul din fața bisericii Trei-Ierarchi; așă a hotărít comisia pentru ridicarea statuei. — *Societatea geografică romăna* din Bucureșci a pus sub tipar »Dicționarul geografic al județului Roman« lucrat de dl Petru Condrea și premiat de numita societate.

Poesia noastră națională. In timpul din urmă poetii noștri au neglijat cu totul cãntarea sentimentelor naționale; ba unii declară categoric, că aceste sentimente n'au a face nimica cu adevărata poesie; de aceea intr'o antologie apărută inainte cu câțiva ani nici »Deșteptă-te Române« nu s'a primit, pentru cuventul că nu-i poesie, ci apel la deșteptare. Este de prisos să accentuăm, cât de greșită e pornirea acesta; tocmai de aceea salutăm cu bucurie, decă 'n mijlocul ciripirilor de dragoste ađim câte odată și câte un cãntec național și patriotic. Dintre poetii noștri actuali, in deosebi dl Ioan Nenișescu ne face plăcerea acesta, cãntând iubirea de țeră și națiune și mai multe figure istorice romăne. Una din poesile sale mai noue de acest gen e și ceea ce o reproducem in nr. acesta după »Romănul.« Credem că cetitorii noștri vor primi-o cu bucurie.

Concurs. »Societatea pentru cultura și literatura romăna in Bucovina« escrie cu acesta concurs pentru compunerea a doue cărți pentru tineret (pentru bibliotecile școlare.) Cuprinsul uneia dintre aceste cărți să fie potrivit a deșteptă la tineret simțemntul de datorie, averea moștenită dela părinți, nu numai de a o păstră, ci și de a o imulți; ér cuprinsul cărții a doua să fie potrivit a indemnă pe tineret la imbrățișarea meserilor, a industriei și a comerțului. De și societatea doreșce, ca compunerile să fie de cuprinsul amintit, totuși se vor luă in considerare și acele compuneri, care ar tractă despre alte teme. Compunerile trebuie să fie cel puțin de o cólă de tipar și sânt a se trimite comitetului societății până in 1 septembrie 1891. Compunerea cea mai bună, fără privire la temă, se va premiă cu 30, ér cea care îi va urmă in calitate cu 20 fl. v. a. Celelalte compuneri incurse, decă vor fi bune, se vor tipări de societate numai cu incuviințarea autorilor. Comitetul »Societății pentru cultura și literatura romăna in Bucovina.« Cernăuți, in maiu 1890. Președintele: *Hurmuzachi*. Secretarul: *D. Socolean*.

Gramatica limbii romăne, intocmită pentru școlele medii și civile, de Nicolau Pilția, profesor la gimnasiul mare public român de confesiunea gr. or. din Brașov, in (editura lui Theochar Alexi in Brașov) a obținut in a dona edițiune aprobarea ministerului r. ung. de culte și instrucțiune publică prin decretul sub nr. 43,235 de dato 7 decembrie 1889. Autorul face atente pe on. direcțiuni școlare, unde este introdusă numita carte, că esemplarele din edițiunea intēie nu se mai pot intrebunța la școlă.

Restaurarea monumentelor istorice în România. Ziarul »Le Temps« din Paris scrie următoarele: Domnul Henry Révoil, membru corespondent al Academiei și unul din cei mai savanți arhitecți ai noștri, este însărcinat de guvernul român a inspecta diversele lucrări de restaurare, cari s'au făcut în cei din urmă ani la monumentele istorice din România. Dl Bourgeois, ministrul instrucțiunii publice, a autorizat pe dl Révoil a primi acest mandat și i-a incredințat totodată misiunea de a face studii arheologice în regiunile pe care le va percurge.

Carte istorică. În curând va apăre în editura Academiei de științe din Petersburg, cartea lui Wewel, intitulată »Hirsóve Valacho-Bulgare« și »Daco-Slave«, atât de rară acuma.

Ziar nou. *Moldova* e titlul unui nou ziar ce a început să apară în Roman odată pe săptămână, în fiecare joi; noul organ e pus sub direcțiunea unui comitet, având programul liberal.

Teatru și muzică.

Știri teatrale și musicale. *Artistul Iulian* al Teatrului Național din București petrece de câțiva timp la Gratz pentru căutarea sănătății sale; colonia română de acolo i-a dat la 30 iunie n. un frumos banchet. — *Dșóra Bârsescu*, angajată la Hamburg, ar vré să rămăe tot la Burgteatrul din Viena; în cazul acesta inse va trebui să plătească directorului din Hamburg despăgubirea de 18,000 marci. Dar la București nu se mai duce? — *Comitetul teatral din Iași*, după cum aflăm din »Românul«, a interzis trupei israelite din acel oraș a mai da reprezentațiuni pe scena teatrului Sidoli. Păcat că i-a dat și pân' acuma!

Serată literară 'n Cluș. Studenții români din Cluș au arangiat la 28 iunie o serată literară, urmată de dans, la care inse publicul românesc n'a pră luat parte. S'a executat următoarea programă: 1. Cuvent de deschidere de Augustin Giurgiu stud. de a VIII-a clasă. 2. »Deșteptă-te Române« cvart. executat de corul studenților. 3. »Ioan la teatru«, de T. Speranția, declamată de Iuliu Chitul, stud. de a VI-a clasă. 4. »Te iubesc« romanță de Humpel, cântată de Iuliu Papp, stud. de a VII-a clasă. 5. Discurs rostit de Ioan Raț, stud. de cl. a VII-a. 6. »Serenadă«, cvart. de Tudor de Flondor, executat de corul studenților. 7. »Cătră Românii din Ardeal«, de I. Popfiu, declamată de Vasiliu Larin, stud. de a VII-a clasă. 8. »Lume, lume«, cvartet executat de corul studenților. 9. Vorbire de închidere, rostită de I. Raț, stud. de a VII-a clasă.

Tinerimea română de pe Valea Almașului va arangia o »Producțiune literară« împreună cu dans, duminică în 15/27 iulie în Hida, cu următorul program: 1. »Sub acésta négră stâncă«, cor de **, executat în doue voci. 2. »Omul nobil trăeșce și după mórte«, disertațiune. 3. »Condamnarea strugurului«, de A. Pan, declamațiune. 4. »Adio patriei«, cor de Vorobchievici, executat în doue voci. 5. »Hodja Murat Pașa«, de Vasile Alecsandri, declamațiune. 6. »Friguri de autor«, dialog de N. Gane. 7. »O declamațiune comică«. 8. »Uite mamă...«, cor de G. Dima, executat în doue voci. Venitul curat se va conferi pentru procurarea de cărți și recvisite școlare elevilor săraci dela școalele populare din acest ținut. În paușă se vor executa jocurile naționale »Călușorul« și »Bătuta.«

Concert în Brad. Câțiva elevi ai institutului Andreian din Sibiiu vor da la 8/20 iulie un concert în Brad, în sala »Otelului Național« cu următorul pro-

gram: 1. a) »Serenadă«, cor de Marschner. b) »Dorirea«, cor de C. Attenhofer. 2. »A fost odat' un rege«, solo de bas de A. Rubinstein. 3. a) »Bucurii nevinovate«, cor de C. Spohn. b) »Sunt soldat«, cor de G. Dima. 4. »Resignațiune«, solo de tenor de Mendelssohn. 5. a) »Nóptea«, cor de Fr. Schubert. b) »Uite mamă«, cor de G. Dima. 6. »Șcei tu mândro«, solo de bas de G. Dima. 7. a) »Coróna cufundată«, cor de H. Bönicke. b) »Hai în horă«, cor de G. Dima. După concert va fi dans.

Musioa română în Viena, la esposiția agricolă, face mare senzație. Diarele de acolo sunt unanime intru a-i aduce elogi și a-i constată succesul mare. »Lăutarii români, scrie »Wiener Tagespost«, sunt vrednici de renumele ce ș-au căștigat la esposiția universală din Paris. Păcat, că direcțiunea n'a izbutit să-i țină aici mai mult de opt zile, căci sunt angajați la Berlin.« **Musica națională română** cântă în Rotunda, totdeuna în presința unui public mare, care aplaudéză cu frenesie frumósele arii naționale românești.

Producțiune de musioa la Asil. Duminică trecută, la Asilul Elena Dómna din București s'a dat o producțiune musicală. Programul a fost fórte lung și variat, și a fost executat de tóte clasele. Clasele superióre, de sub direcțiunea dlui M. Cohen, au executat piese din toți elasicii musicali ai lumii; durere, că musica națională n'a fost represintată de fel. Curios, că artiștii noștri nu găseșce frumuseți, decât numai în compozițiunile străine.

Liturgie nouă. Duminică trecută s'a cântat de corul dela Domnița Balașa din București, de sub conducerea cunoscutului tenor dl C. Bărcănescu, despre care s'a vorbit mai de multe ori în colónele foii noastre, noua liturgie compusă, după cum aflăm din »Românul«, de dl profesor G. Ștefanescu.

Corul mitropolitan din Iași, sub conducerea dlui Gavril Musicescu, va face o călătorie prin Ardeal, Ungaria, Serbia și Bulgaria, în lunile iulie și august. Repertoriul se compune din lucrările măestrilor: Orlando di Lasso, Haendel, Stradella, Schubert, Verdi etc. și din cântece populare române. Corul a dat pân' acuma 18 concerte în România și se compune din 40 de persóne; la noi are să trecă prin orașele: Brașov, Sibiiu, Blaș, Deva, Cluș, Oradea-mare, Arad, Timișóra, Lugoș și Caransebeș. Corul e micșt.

Concert și teatru 'n St. Nicolau-mare. La 24 august, când se va trage loteria arangiată în folosul școlei noue gr. or. din St. Nicolau-mare, corul vocal al plugarilor români de acolo va da și un concert, al cărui program se va publica mai târziu. Concertul se va incheia cu o reprezentație teatrală, jucând tot plugarii: »Ruga dela Chiseteu« comedie populară intr'un act de Iosif Vulcan. Se speră, că la acésta festivitate va luá parte lume multă din acele părți.

Piese musicale noue. *Mama sócră*, un vals nou, compus de dl E. Ernest Simion, pe cuvintele dlui Carol Scrob, a apărut la București. — *Duióșta*, romanță, cuvintele de Popini, musica de dra Elisa Bachschantz, a eșit asemenea la București.

Piesă nouă. »De ale capitalei« séu »Scene din lumea mare« este titlul unei comedii originale ce a presintat o dl Emil Nicolau, traducătorul piesei lui Zola, »Renée«, direcțiunei Teatrului Național din București.

Biserică și școlă.

Știri bisericești și școlare. *Maj. Sa monarcul* a dăruit din caseta sa privată comunei bisericești gr. c. din Făgăraș 150 fl., celei gr. or. din Cornașel

asemenea 150 fl. ér celei gr. c. din Țichindeal 100 fl. — *Dl Iuliu Bardoși*, inspector școlar r. in Solnoc, a dăruit 40 de ilustrațiuni din testamentul vechiu și nou seminarului tinerimei gr. c. din Blaș. — *Dra Bilcescu* din România, care a făcut cu succes tesa ei de doctorat in drept la Paris, este foarte laudată de diarele de acolo. — *Protopresbiter al Clușului* s'a ales cu majoritate covârșitoare actualul administrator protopresbiteral Tului Roșescu. — *Dșóra Lucretia I. C. Fundescu*, fiica directorului diarului »Telegraful« din București, a trecut cu succes primul examen de doctorat in științe, inaintea facultății din Geneva. — *Dl dr. Remus Roșca* a fost ales secretar al consistoriului arhidieceșan din Sibiu. — *Protopresbiter al Ungurașului* s'a ales actualul administrator protopresbiteral Pavel Roșca.

Causa gimnasiului de Beinș in consistoriul gr. c. oradan. La 9 l. c. s'a ținut in reședința episcopescă gr. c. din Oradea-mare, sub presiul Pr. S. Sale dlui episcop diecesan Mihail Pavel, un consistoriu plinar, la care s'au invitat nunumai toți asesorii consistoriali, ci toți protopopii și administratorii protopopești, precum și mai mulți parochi din diversele protopopiate. Șciindu-se, că in această ședință consistorială plinară și inmultită are să se lămurască cestiunea gimnasiului din Beinș, și anume introducerea limbei maghiare ca limbă de propunere in cele patru clase superioare ale numitului gimnasiu, aprópe toți invitații s'au presintat, ba și alții s'au intrunit, încat numărul celor presinți s'a urcat la 54. Despre decursul ședinței primim următoarea informațiune: Il. Sa părintele episcop diecesan Mihail Pavel, deschidând ședința, a făcut istoricul faselor prin care a trecut gimnasiul din Beinș și sub impresiunea unei emoțiuni vedite a relatat despre măsurile ce a luat pentru conservarea acestui clenodiu scump al dieceșei oradane gr. c. Cuvintele sale părintești, izvorite din cea mai devotată inimă românească, au produs impresiune foarte adâncă asupra tuturora, încat in ochii multora străluciau lacrimi. Fruntașii clerului, luând apoi cuvântul, au dat espresiune devotamentului pentru ilustrul cap al dieceșei. In urmă, după órecari discuțiuni, parocul Ioan Moldovan din Nir-Adon, a făcut următoarea propunere, primită in unanimitate:

»Consistoriul plinar, considerând giurstările puse la evidență, cu mulțumită ia cunoștință despre procedura basată a guvernului diecesan, observată in afacerea gimnasiului de Beinș, și prin urmare nu consimțesce cu enunțările diarelor referitoare la cauza acesta. Incat inse e convins consistoriul plinar, cumcă in clasele superioare ale acestui gimnasiu vor fi totdeuna studenți parte din loc, parte veniți dela alte institute, cari nu vor posede limba maghiară și astfel fără esplicațiuni românești neputând face progres in științe, vor fi necesitați a părăsi institutul, — rógă pe Il. Sa episcopul și pe Veneratul guvern diecesan să efeptuescă cu totadinsul: ca in cele patru clase superioare să se propună tóte studiile in limba română și maghiară.«

Mai insemnám, că la acest consistoriu plinar, sub presiul episcopului, au luat parte: Canonicii: prepositul Teodor Kóváry, Paul Vela, dr. A. Lauran, Artemiu Șarcadi; canonicul onorar: Ioan Maga; archidiaconul părților sátmárene Ciriac Barbul; archidiaconii onor. Paul Pap, George Iuhas, Petru Mihut, G. Oros, S. Bota; protopopii Ioan Christian, Ioan Selagian, Ioan Póp (Șimand), Gavril Lazar, Ioan Boroș, Ant. Bonyi, Mih. Ciurdariu, Vas. Zsiroș, Ioan Pap (Boroș Sebeș), Aug. Pelle, Lud. Venter și adm. prot. Mih. Cinca; asesorii consistoriali: Ioan Moldovan, Teodor Roșu, Mih. Diț, Gavr. Papdan, Iuliu

Papfalvai, Sylviu Rezei, Moise Neș, Nic. Marcus, Ioan Butean, G. Marienescu, V. Leșan, și preoții Grig. Borlan, Ioan Pop (Holod), Ioan Erdelyi, Ant. și Corneliu Gitta, Mih. Marcuț, Coriolan Ardelean, dr. Felician Bran, George Perényi, Vas. Steer, Samuil Ciceronescu, Lazar Ierne, Ant. Fritea, Romul Marchiș, Sig. Catoca, Florian Selagian, G. Sferlea, Dem. Mureșan, Ludovic Marcus și Ioan Ciceronescu.

Consistoriul eparhial aradan intrunit in ședință trecută in ședință plinară, după cum aflám din »Biserica și Școla«, a numit administrator protopresbiteral al Timișorii pe părintele Petru Anca, paroc și asesor consistorial. Tot cu ocasiunea aceea s'a instituit director la institutul pedagogic-teologic din Arad asesorul consistorial Augustin Hamsea. La esamenul de cvalificațiune invetătorescă s'au presintat 16 candidați, cari toți au făcut cu succes esamenul.

Esamenul ou fetețe in Brașov in internatul Reuniunii femeilor române de acolo s'a ținut la 2, 3 și 4 iulie n., sub presiul dnei Agnes Dușoiu, secretar dl Lazar Nastasi. La 14 iulie st. n. Reuniunea va ținé adunare generală estraordinară spre a luá masure relative la conducerea internatului ei.

La gimnasiul din Brad esamenele au inceput la 8 iulie n. și s'au incheiat in ziua următoare. Joi in 10 iulie n. s'a ținut Te-Deum, apoi in sala gimnasiului s'au declamat poesii in limba română, maghiară și germană, insoțite de cântări, după aceste a urmat citirea clasificatiunilor, împărțirea premiilor și a atestatelor. Gimnasiul din Brad s'a păgubit cu 2000 fl. La 5/17 iunie s'a aprins prin negrigirea unei fetețe de 10 ani casele de birt ale fondului gimnasiului rom. din Brad, aflătoare in comuna Miháleni. Focul a mistuit intreg edificiul. Dauna fondului e aprópe la 2000 fl. v. a. Casele erau asigurate, dar pe o sumă minimală la »Transilvania.«

Ce e nou ?

Hymen. *Dl dr. Laurentiu Pop*, candidat de advocat in Abrud, s'a logodit cu dșóra Elvira Fágărășan din Fágărăș.

Șoiri personale. *Căsătoria archiduceșei Maria Valeria* s'a ficsat definitiv pentru ziua de 2 august st. n. — *Dl dr. Victor Babeș*, șeful institutului de bacteriologie din București, a plecat la Berlín, in interesul specialității sale. — *Dl Aurel Cupșa*, fost inginer cl. III in marina austro-ungară, este primit in marina română cu gradul de inginer cl. III.

„Familia“ și Moldovan Gergely. Ca jubileul »Familiei« să fie complet, n'a lipsit decât atacul dlui Moldovan Gergely. Titularul catedrei de limba și literatura română la universitatea din Cluș ne-a făcut și acesta plăcere. I mulțumim, căci decă, in mijlocul serbării generale, ne-ar fi đis și dsa chiar cea mai mică vorbă de recunoștință séu de laudă indulgentă, forte, dar forte ne-ar fi jignit. In broșura din iulie a revistei »Budapesti Szemle«, dsa incepe să publice un șir de articoli despre influința reformațiunei asupra poporului român, și drept introducere presinteză publicului unguresc mișcările literare române dinainte cu 20—40 de ani ca pe tot atâte produse ale fanatismului național, ér pe scriitorii români ca pe niște șoviniști orbi. In mijlocul acestor fermentațiuni intolerante, numai un om a remas tréz, dsa, care a scris un articol că n'avem roman și novelă, inse redactorul »Familiei« l'a refusat, ba pentru că mai apoi a cutezat a scrie unguresce adevérul, i s'a detras și stipendiul de 300 fl. Nu respundem nimica noului colaborator al revistei editate de Academia ungurescă de științe, căci pentru noi e indiferent ce părere are

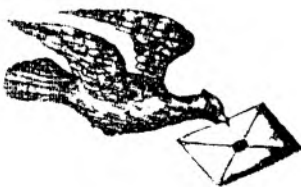
dénsul despre mişcările literare române; deplângem numai Academia Ungurască din Budapesta, că nu s-a găsit un om mai competent în materie de literatură română. Incât pentru »Familia« în special, observăm, că nu ne aducem aminte, ca dl Moldovân Gergely să ne fi trimis (înainte cu 24 ani) articolul de care face amintire; de cumva inse ni l'a trimis, de bună seamă de aceea nu l'am publicat, căci — întocmai ca lucrarea sa presintă — o fi fost numai un fleac.

Asociaţiunea transilvană. *Despărţământul Făgăraş* va ţine adunarea sa generală la Zerneşti în 15/27 iulie, sub presiul dlui Basiliu Raţ, secretar dl Iuliu Dan. — *Despărţământul Selagiu* va ţine adunarea sa generală în 4 august n. în comuna Supurul-de-sus, sub presiul dlui Alimpiu Barbolovici, vicar.

Petreckeri de vără. *Reuniunea femeilor române din Abruđ*, Abruđsat şi giur, va da o petrecere de vără la 1/13 iulie în »Prater«; în cas de timp nefavorabil se va amână pe duminica următoare. — *La Dicio-Sân-Martin* clasa inteligentă, română va da la 27 iulie petrecere de vără cu dans, în grădina dlui I. Bucureşti. Venitul este destinat pentru renovarea bisericei gr. c. române de acolo. Comitetul e compus astfel: preşedinte Vasilie Zehan, cassar Timoteu Circa, secretar I. P. Macavei, membri în comitet: Simeon Căluţ, Z. Boilă, S. Ciuchina, I. Pop, M. Dascăl, I. Circa, E. Pop, A. Mutu, V. Folea, I. Marginean. — *Reuniunea învăţătorilor din Selişte* va aranja acolo în 1/13 iulie, în locul numit »Maialat«, o petrecere de vără; în cas de timp nefavorabil petrecerea se va amână. — *Inteliginţa română din Bellén* va da la 27 iulie n. un bal filantropic, în favorul bisericei şi şcolii române gr. c. de acolo. *Inteliginţa română din Borşa* şi giur în Ardeal va da la 1/13 iulie o petrecere de vără. Comitetul arangiator e compus astfel: preşedinte Sabin Coroian, cassar Augustin Lemeni, controlor Nic. Bene, membri Eliseu Bărbos, Fr. Szász.

Necrológe. *Toma Avramescu*, paroc în Nicolint, a murit la 19 iunie, în etate de 58 ani. — *Mircea Eronim Popescu*, fiul dlui Ioan şi al dnei Aurelia Popescu, proprietari în Topliţa-română, a încetat din viaţă la 2 iulie, în etatea cea mai fragedă.

Poşta redacţiunii.



Ce-am dorit şi ce doresc. La o rândunică şi celelalte nu se pot publica, fiind că nici ca fond nici ca formă nu ating nivelul cerut.

Liege. Trimite-le.
Radmaneşti. Sântem rugaţi din locul competent a nu publica de aceste. Adresaţi-ve de-a

desptul

Versurile: »Lui Eminescu« şi »Când tace« sânt nişte încercări, ce trebuie ascunse de publicitate. Abonamentul nu ne-a sosit, pân' atuncia nu se pôte espedă fôia.

Abonament pe iuliu-decembre.

Semestrul ian.-iunie s'a incheiat cu nr. trecut. Rugăm pe toţi aceia, cari vreu serios a ne spriginii, să binevoască a-şi rennoi abonamentele de timpuriu, căci n'avem alte fonduri la dispoziţie şi fôia se sustine numai din abonamente.

Dacă voim s'avem şi noi românii o fôie literară, vrednică de familiile noastre mai culte, trebuie să o şi spriginim, căci cu abonamente neplătite regulat nici o fôie nu pôte să ia un avânt mai mare.

Noi ne facem datoria cu conştiinţă, facă-ş-o dar şi aceia, cari ţin să aibă fôia noastră.

De sigur, toţi oamenii corecţi vor ţine cont de acesta justă cerere; ori ne vor innapoiă numărul acesta, ca să-i ştergem din registrul abonaţilor.

După 5 esemplare adunate, dăm al şesele gratuit.

Cancelăria tehnică

a lui

PAUL ROZVAN,
arhitect inginer diplomat în Arad, strada Battyányi nr. 16.

se angajează a pregăti planuri şi preliminară pentru spese de biserici, şcoli şi tot soiul de edificii publice şi private. Primeşte a implini controla asupra zidirei în decursul edificării, şi colaudarea edificiiilor nòue.

Trasază drumuşi de fer şi drumuri publice, pregăteşte planurile şi socotelile lor.

În întreprindere a proiectă regularea fluviilor şi riurilor, canale de naie şi de mori; fortificare de ţermuri, antemur, iazuri, aquaduct şi canalizare, împreună cu preliminarile lor de spese; uscarea pământurilor celor umede, udarea raţională a pământurilor uscate.

Proiectază poduri de pètră, de lemn şi de fer.

Dă păreri tehnice în cas de conturbare în posesiune etc. adecă în tôte casurile, cari se ţin de specialitatea ingenerască.

2-3

Picături de Maria-Zell pentru stomac, fôrte folositoare în tôte bólele de stomac.



Vindecă: lipsa de apetit, slăbiciunea stomacului, respiraţiunea mirositoare, paliditatea, rigăile, colica, catarul de stomac, acréla în gât, gâlbănarea, gréta, vèrsarea, durerile de cap (dacă provin din stomac), sgârciurile de stomac, incuetura, ingreunarea stomacului, hemo-roidale etc. Preţul unei sticle, cu Marca de invenţiune, instrucţiunea pentru întrebuintare 40 cr.; duplă 70 cr. Espediţiunea centrală prin farmacistul Carl Brady, în Kremsier (Moravia.)

Avertisment! Veritabilele picături de Maria-Zell pentru stomac se falsifică şi se imităză mult. Semnul veritabilităţii este, că fiecare sticlucă trebuie să fie împachetată în hârtie roşie, provédută cu marca de sus şi să aibă regulele de întrebuintare, mai observându-se, că este tipărită în imprimăria lui H. Gusek în Kremsier.

Hapuri purgative de Maria-Zell.

Aceste hapuri (pilule) care de mulţi ani se 'ntrebuintează cu cel mai bun succes contra lipsei de scaun şi la incucri, se falsifică mult. Cumpărătorul să fie atent la marca de mai sus, cum şi la subscrierea farmacistului C. Brady, Kremsier. Preţul unei cutii 20 cr., 6 cutii 1 fl. Dacă banii se trimit înainte, se espedă franco: 1 sul cu 6 cutii 1 fl. 20 cr., 2 suluri 2 fl. 20 cr.

Picăturile de Maria-Zell pentru stomac şi hapurile purgative de Maria-Zell nu sânt nişte lécuri secrete. Descrierea se află în regulele de întrebuintare care se alătură la fiecare sticlă şi cutie.

Picăturile de Maria-Zell pentru stomac şi hapurile purgative de Maria-Zell se află de vèndare: în Oradea-mare la farmaciştii: E. Ember, Lud. Molnár, George Nyiry, Carol Bleyer, Ales. Heringh şi la misericordiani; în *Beretyó-Ujfalu* la farm. Geza Tamásy, în *Kis-Marja* la farm. Fr. Gallasy; în *Komádi* la farm. G. Scholtz; în *Salonta* la farm. L. Kovács şi Fr. Podrăczky; în *B. Diosig* la I. Vaday.

35-44

Călindarul săptămânei.

Dzua sept.	Călindarul vechiu	Calind. nou	Sórele
Dumineca a 6 d. Rusali Ev. dela Matei c. 9 gl. 5, a inv. 6			res. ap.
Duminecă	1 Cosma şi Damian	13 Margareta	4 18 7 53
Luni	2 Vest. Précuratei	14 Bonaventura	4 19 7 52
Martí	3 Mart. Iachint	15 Imp. Apost.	4 20 7 51
Mercuri	4 Par. Andrei Crit.	16 Walter	4 12 7 50
Joi	5 Par. Athan şi Athon	17 Alexiu	4 22 7 50
Vineri	6 Cuv. Sisonie	18 Rosina	4 23 7 50
Sâmbătă	7 Cuv. Toma	19 Mariana	4 23 7 49

Proprietar, redactor respunzător şi editor: **IOSIF VULCAN.**

Cu tipariul lui Otto Hügel în Oradea-mare.